

ANY I NUMERO IV

BARCELONA

1 DECEMBRE DE 1911

• PANTEISME •

◁ LITERATURA Y ART ▷

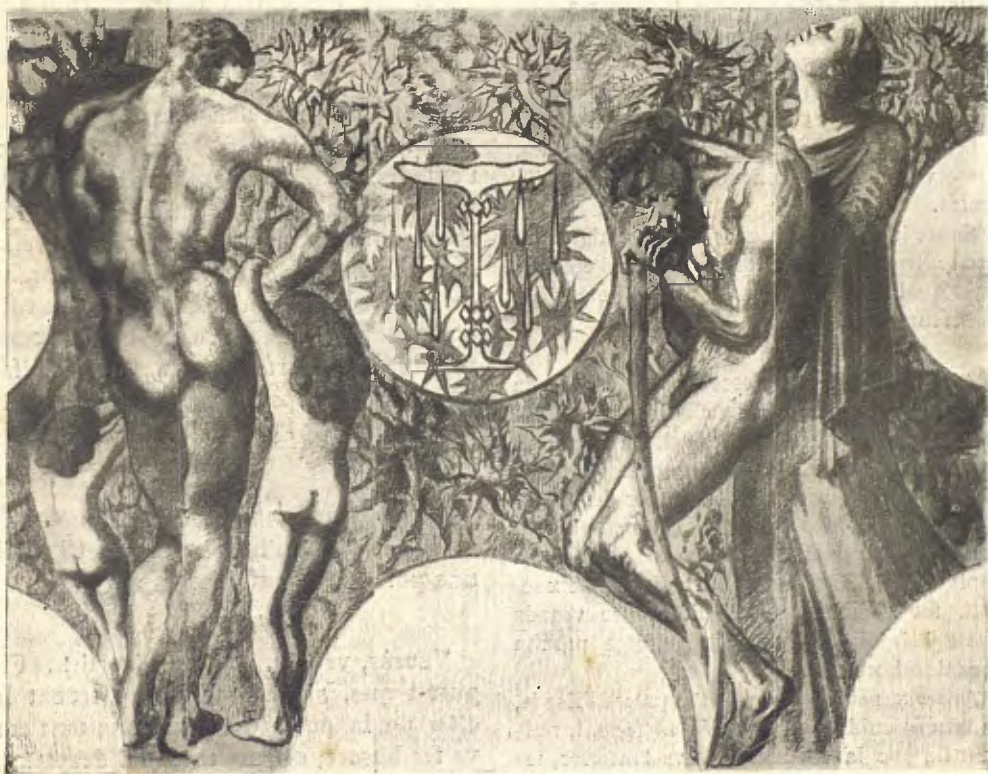
SUMARI

TEXT: *El cor y la carn*, Diàleg dramàtic de Francesc Recasens.—*Novembre*, per Emili Pólit.—*Temple d carn*, per Miquel de Unamuno.—*Dones, llibres, fets y homes*, *Sensacions del temps*, per Josep M.ª de Sucre.—*Cants*, de Walt Wilman.—*Nits de solitud*, per Martí Baiges.—*Crepuscular*, per P. Ferrés i Costa.

GRAVATS de Canyellas i Biosca.

L'esperit d'aquesta revista es el d'acullir tot quan vibri encès per una profunda flama idealista. Es evident que ls homes i la Natura se troben de grat ó per força, sotmesos a una harmonia qual llei queda ben agradosa-ment, á resoldre en el país del somni. Doncs

PANTEISME, voldria que tot aquest món d' emoció, de intuïcions sentimentals, anterior a las series realitzacions collectives, fos expres- sat en les seves planes. No en va el gran Deu Pan, incita, desde son amagatall, a tre- vallar als homes i a la terra.

DOLOR: FRAGMENT D'UN FRESC PER UNA CUPOLA, PER FRANCESC CANYELLAS

A causa de la malaltia qu'està sofrint nostre company estimadíssim En Plàcit Vidal, no podem publicar la seva secció "Els Singulars anècdotics."

oo

EL COR I LA CARN. DI- ÁLEG DRAMÀTIC DE FRANCESC RECASENS.

DECORACIÓ

Una petita habitació d'una casa-torre, situada a extra-murs d'una ciutat de segón ordre. A la dreta una porta que comunica amb altres habitacions. Al fons obertura que comunica amb el menjador, amb cortinatjes. Una taula de ministre prop de la paret de l'esquerra; entre la taula i la paret un silló; en l'àngul de les parets del fons i esquerra una taula; en el de les fons i dreta un armari-llibreria forsa proveït; cadires repartides convenientment... En fi: el petit despatx particular d'un home de negocis, demostrant l'ordre i la senzilla elegància que s'observa en tot, l'intervenció d'unes mans femenines forsa discretas.

Sobre la taula de ministre papers, algun llibre i altres objectes, i una làmpara d'electricitat qual comunicador es al vestiment de l'obertura del fons.

Al aixecar-se'l teló, l'escena està il·luminada solzament per una feble claror que vé del menjador, quedant, per lo qual, els llocs aont aquesta no arriba, completament foscs. Curt silenci. Se veu passar l'Esposa per davant de l'obertura del fons, i, després, se sent el petit soroll que produeix un balcó al obrir-se amb molt compte. Una pausa curta, i el mateix soroll, fet ab més precipitació. Altre vegada passa l'Esposa. Silenci. Un rellotge pròxim toca deu hores.

Apareix per la porta de l'esquerra l'Espós, caminant cuidadosament. Va al fons, i, retirant un poc la cortina, observa l'interior, tement ésser vist.

L'ESPOSA

(Desde'l menjador; amb veu tremolosa.)

Quí hi ha an aquí?

(L'ESPÓS se retirà esglaiat cap a la porta per aont ha vingut, al mateix temps qu'ella, desde'l menjador, observa l'escena. Somriu, burlant-se de lo qu'are creu una ilusió, i, decidint se, entra obrint amb llestesa'l comunicador. L'escena queda il·luminada per la làmpara de sobre la taula, i ella, al adonar-se de L'ESPÓS, qui està tremolós i inmovil, amb prou feines pot ofegar un xiscle d'espant.)

L'ESPÓS

(Procurant dominar l'emoció.)

No t'espantis; soc jo ..

L'ESPOSA

(Dominant-se i prenent un tò agressiu.)

Per qué has entrat d'amagat, com un lladre?...

L'ESPÓS

(Cercant una excusa.)

Es... es ben fàcil d'esplicar... Però no t'enfadis, eh?... Ha sigut una broma que, tot venint, he anat preparant per després abraçar-te tremolosa... *(Acostant-se anella amb aparent tranquil·litat.)* M'he recordat de la nostra abraçada primera, i t'he volgut estrényer en els meus brassos com allavors... *(Somrient.)* Am l'única diferència que l'espant te l'hauria produït una broma... Però càlmat, dòna, càlmat...

L'ESPOSA

Una broma qu'haurà necessitat l'obrir una porta forcejant-la?...

L'ESPÓS

Veuràs, veuràs... Si es divertit!... Figura-t que, aquesta tarda, he trobat la clau de la porta del jardí, que tant ens va fer buscar, en un recó del despatx; i he pensat desseguida...

L'ESPOSA

La clau de la porta del jardí? No recor-
des que vaig dir-te que l'havia trobada la
Maria?

L'ESPÒS (*confós.*)

La Maria?... Si jo...

L'ESPOSA

(*Irònicament.*)

I per fer-me una broma dius qu'has
vingut?

L'ESPÒS

Sí, per fer-te una broma que...

L'ESPOSA

No es veritat!

L'ESPÒS

(*Somrient farsadament*)

Per què vols qu'hagi vingut, doncs?...

L'ESPOSA

I com és que pensaves am broles,
aquesta tarde, al despatx, si al mitg-dia
t'has despedit dihent qu'estaries tres dies
fora, a la fàbrica de...

L'ESPÒS

(*Provaut, encara, de fingir*)

Sí, tens raó... Però en Mestres, el de-
pendent, s'ha posat un poc malalt, i jo
no...

L'ESPOSA (*Amb ironia.*)

I tu t'has quedat, i has pensat que, per
divertir-te, podies venir a les deu, en-
trar, espantar-me, i... que més?... Ja n'hi
ha prou de fingiment!

L'ESPÒS (*Fent l'ofès.*)

Fingiment?...

L'ESPOSA

Sí, fingiment! I ja que no t'atreveixes
a dir-ho perquè has vingut, ho diré jo!
(*Concentrat.*) Has cregut trobar-me am...
(*Parant se.*)

L'ESPÒS

(*Rendit ja; baix.*)

No, no...

L'ESPOSA

Si t'ho llegeixo en els ulls, en el po-
sat!... Si les teves contradiccions ho indi-
quen ben clar!... De segur que venies
disposat a cridar, a matar, pot-ser, veri-
tat?...

L'ESPÒS

(*Després d'un curt silenci, pausadament,
am fonda emoció.*)

Doncs... bè, sí: creia trobar-te amb un
home... Però t'equivoques al volguer en-
devinar els meus propòsits. (*Ella somriu
irònicament.*) Escolta: per lo que més es-
timis, pèl recort—solzament pèl recort—
de nostre amor pur, gran, immens, d'al-
tres temps que jamai podrem olvidar, te
demano, te prego, t'exigeixo que m'escoltis
uns moments... Es precis qu'acabém de
una vegada els fingiments, les mentides,
les hipocressies que nostra trista situa-
cións ha fet tramar.

L'ESPOSA (*Marcant ho*)

T'ha fet tramar, a tu, a tu...

L'ESPÒS (*Amargament.*)

«Ens ha fet tramar». No es el fingi-
ment més gran estrènyer la mà i abraçar
a l'espòs qu'unes hores més tart s'ha de
traïr?...

L'ESPOSA

La teva desconfiansa de sempre, el teu
acte baix d'ara, les paraules qu'acabes de
pronunciar, son l'hipocressia més mal-
vada!...

L'ESPÒS

(*Pausadament, marcat.*)

Calma-t, calma-t... : sàpigues que tinc
proves.

4 PANTEISME

L'ESPOSA

Mentida!...

L'ESPÒS

(Amb el mateix tò.)

Aquesta tarda, al dirigir-me a l'estació, un jove ha vingut a trobar-me; no'l coneixia, jo; ell mateix m'ha fet sa presentació: —Soc en Lluís Calvet—m'ha dit—l'antic dependent d'en Jordi Roméu, el seu amic, «el gran amic de la seva esposa.» Avui, l'últim dia de treballar a casa seva, he pogut trobar un medi per venjar-me d'ell, que tant baixament m'ha tractat. Per ell tinc d'abandonar la ciutat...; però avans de fer-ho, no he pogut resistir la temptació de quedar del tot saldat amb el meu ex-principal, fent un bon servei a vosté. Y tot posant-me unes cartes a la mà, ha desaparegut ràpidament... Son cartes teves dirigides an ell... an en Roméu.

(L'Esposa ha escoltat amb el cap baix, pantejant, aquestes paraules pronunciantes amargament, tristement, però sens'odi. Silenci.)

L'ESPOSA

(Concentrat, ràpid.)

La meva conducta té una gran justificació.

L'ESPÒS

Detesto les brutalitats, però tinc un cor qu'estima molt, qu'odiaria molt... es que la gran justificació existeix quant he vingut aprop teu, quat no t'he acusat follament! (Silenci)

Però .. no podem perdre temps: el rellogte marcarà aviat els « dos quarts d'onze » de que parlaves an en Roméu... en la teva carta d'èir.

L'ESPOSA

(Immòvil, tremolosa.)

Per què has vingut? .

L'ESPÒS

Per assistir a la vostra primera entrevista.

L'ESPOSA

Però .. per què?... Pera obrar... com?

L'ESPÒS

(A punt d'esclatar en sanglots.)

Pera rehabilitar-me devant de la meva consciència... Pera sofrir la pena que'm correspon pèl meu crim horrible... horroró ... Escolta, escolta, que m'es necessari'l teu perdó... i després de les meves paraules me perdonarás... (Procurant serenar se.)

Al conèixe-us... te'n recordes?... varem estimar-nos desseguida... Mai dos cors han plorat junts tant aviat!... Per què ploràrem molt, veritat, al principi de nostres relacions?... L'absoluta oposició del teu pare, primer; la meva inevitable anada a Barcelona, després .. Hauria sigut tant hermosa la nostra unió!... Per-xò la separació va ser tant dolorosa... (Abandonant-se sentimentalment al recort.)

Quina tristesa en l'última entrevista, recorde:?... Per una casualitat que després no vaig saber si benèir o malèir, vam trobar-nos en el jardí de casa la teva cosina, qui pod ser compadida de nosal-o pod-ser persomriure am sa acostumada ironía, pensant am la punyenta emoció de dos cors parions qu'es donen l'últim adéu, va retirar-se, va deixar-nos sols... D'aquelles paraules qu'es claven al cor, qu'es graven a l'ànima, n'hi van haver moltes... « Continuant l'alegre vida qu'ha portat fins ara, deixarà fàcilment de pensar am mi... »

L'ESPOSA

(Pausadament.)

« No continuaré com fins ara; la meva vida, d'avui en endavant, será tota ale-

ESTUDI PER UN RETRAT, DE JOAQUIM BIOSCA

gries; m'he convensut de que aquests amors... «romàntics», cursilejen lo necessari pera aborrrir promptament.»

L'E PÒS

Es veritat: això vaig dir-te, per què estava convensut de que m'era necessari creure-ho... I a l'endemà vaig comensar-la, la vida aquesta... «tota alegries»... Tres anys, tres anys de continuu desordre, de disbauxes, de derrotxament d'energies!... Dies i més dies sense pensar, sense sentir!... Rient sempre, sempre!... Oh, que devien ser horribles les meves rialles!...

Mai els petons de les prostitutes que m'envoltaven, les meves amigues d'allavors, me recordaren els teus... I a pesar de que la carn llogada no serveix a ningú més que per satisfer una necessitat, a mi va arribar a ser-me indispensable... i vaig arribar a estimar-la, pod-ser...

Desgraciat del qu'arriba a adorar la carn pel viciós goig d'un moment que proporciona!... I jo vaig adorar-la boijament...

Mentres que tú, aquí, en la petita ciutat, anyoraves, sofrint, els meus petons; mentres que t'ú't resignaves a viure isoladament, sense alegries, sense emocions; mentres que'l foc avassallador d'una passió immensa't consumia paulatinament, jo m'embrutia malgastant forces i energies... I allí, en la soletat de ma cambra de malalt, vaig plorar llàgrimes de sinc... Una nit, en somnis, t'apropares al meu llit, hermosa, esplèndida, i pronunciaves dolces paraules que tot m'acariciaven...

A l'endemà, quin desitj de dormir sempre per somniar-te!... Però si també't tenia aprop están despert!... Si, si; erets tú qui caminava silenciosament per la cambra; i parlàvem, rèiem, ploràvem... tú'm cuidaves amorosament: tú'm salva-

res d'una mort inevitable!... Oh; gracies, gracies!... (*Sanglotant.*)

Després, passats uns mesos durant els quals rebia diàriament notícies teves, vingué la sobtada mort del teu pare; en Roméu, en Jordi Roméu, el teu... amic d'avui, va demanar ta mà, que tú li negares... Quina alegría quant vaig saber-ho! Era cert, doncs, lo que'm deien els amics? Era veritat que m'havies recordat sempre?... Si, era veritat!... Tú continuaves estimant-me a pesar de tot i per sobre de tot! I ens vegérem, i parlarem...

Un any després erem ja casats. Més en aquesta casa, qu'hauria pogut guardar la parella més ditxosa, hi havia una fredor incomprensible per tú, acusadora per mí... Que poch aquestes parets han sentit aquells besos ardents, que fonen dos cossos lassos de goig! (*Esclata en un plor convulsiu.*) He comés un crim horrible... horrible... (*Silenci. Se frega'ls ulls amb ràbia, procurant asserenar-se.*)

Més... no pod seguir aquest estat de coses: per la grandiositat del meu amor, no puc deixar de sofrir el càstic que'm mereixo; tú seràs l'esposa d'en Jordi Roméu. (*Solemnement.*)

L'ESPOSA

(*Am gran sorpresa.*)

Com?... jo... l'esposa d'en Roméu?

L'ESPÒS (*Emocionadíssim.*)

Si, si: es l'única solució... l'única.

L'ESPOSA

(*Una llúita terrible es desenvolupa en el seu cor.*)

Més això significa... que tú... (*Apoia-da a la taula, pantejant.*)

L'ESPÒS

(*Amb els esforços per parlar serenament, les seves paraules són d'una tristesa aclaparadora.*)

Ara sofreixes, ¿veritat?... El medi que

jo havia ideat era mellor... La casualitat de que tú t'adonessis de mi... Sempre hi ha d'haver una casualitat que'ns anula tots els projectes!

Tindràs que dominar un xic l'emoció... es necessari.

L'ESPOSA

(*Aturdida, barbotejant.*)

Què't proposes?... Què?...

L'ESPÒS

Fer prometre an en Roméu que farà de tú la seva esposa... Ja he tingut ocasió de conèixe'l, ja: es bó... Però d'homes honrats que no son capassos de robar mai unes pessetes, i que no obstant creuen que fins se pod, en amor, assassinar impunament, n'hi han molts, moltíssims...

L'ESPOSA

(*Neguitosa, sense escoltar-lo.*)

Quina llúita en el meu cor!

L'ESPÒS

Ja la comprenc, ja: els crits dels combatents m'arriben a l'ànim...

L'ESPOSA (*Fermament.*)

Més no, no'l puc consentir aquest sacrifici!...

L'ESPÒS

Aquestes paraules són l'esforç suprè dels que indispensablement han d'esser vensuts, arrollats...

L'ESPOSA

No, no! Els meus amors amb en Roméu han sigut una bogeria, una gran equivocació que cal esmenar! No l'estimo ni l'he estimat mai!...

L'ESPÒS

No t'exaltis, t'ho prego... Pensa serenament am la nostra situació... Pensa, com avans de sentir-me, que la teva vida

al meu costat seria un suïcidi : que la teva carn no s'estremiria mai; que les teves entranyes may fructificarien...

L'ESPOSA

No pue pensar més que'n el nostre amor, impossible d'extingir; de l'amor que'l sublim sacrifici que m'ofereixes, no fa més qu'engrandir-lo!

L'ESPÒS

Has de pensar en les tortures d'un cos que mor paulatiuament, cremat per un foc avassallador!

L'ESPOSA

(*Am gran fermesa*).

Moriré, si, moriré en mitj dels martiris més horribles, però estiman-te sempre!...

L'ESPÒS

(*Les paraules pausades que pronuncia fermament, calmen l'exaltació de l'Esposa, qui, en certs moments, mou el cap afirmativament sense donarse'n compte*).

El teu cor hermós no vol rendir-se a la materialitat més poderosa.. Tornem a empendre nostre dolorós calvari... Els negocis em separen discretament ben sovint de tú... Passes hores i hores en la soletat més espantosa.. Contemples, un día, una jova parella que passeja triomfantal fruit del seu amor. En la teva exaltada imaginació hi sorgeixen més potentment que mai, imatges d'una bellesa incomparable, escenes hermosíssimes per tú desconegudes... I somnies a cada instant nits voluptuoses, dies plàcids d'inquietuts maternals... Sovint, ben sovint, te venen traïdorament al cervell uns pensaments: «no he viscut ni podré viure mai aquesta vida de la parella que passa triomfanta, aquesta vida somniada!... Es culpa meva?...» I cap de les contestes que't fassis poden contestar-te afirmativament...

La materialitat irressistible, vencedora sempre perquè es val, pera triomfar, d'uns medis extraordinàriament atractius, aprofitarà'l moment més oportú quant aquests pensaments permaneixin en ton cervell més fermament que mai-pera presentar-te un home hàbil que sabrà parlar-te de goig, d'emoció, de maternitat... i cauràs als seus braços empenya per una forsa desconeguda... Ell no sentirà per tu ni una engruna d'amor; sols pensarà en tú al abraçar-te amb brutal luxúria, i un día es cansarà dels teus petons i t'abandonarà cínicament... Allavors qualsevol home pràcticament decidit que compregui la teva vida, farà que també li cedeixis tes carícies... Una casualitat qualsevol, dixerà conèixer a tot-thom, més tart, les teves aventures. I mentres a tu et miraran maliciosament, a mi'm tindran una còmica llàstima... Com divertirà la nostra tragedia!

No hi has pensat mai en la possibilitat de que arribi aquest cas horrible?... Si, si, hi has pensat!... Per-xò'ls teus amors amb en Roméu no son una bogeria, una passió passatjera : son el fruit de madures reflexions. Has estudiat el seu caràcter, has sospesat bé les seves paraules... : quantes vegades t'haurà dit que'l seu únic ideal de sempre ha estat la vostra legal unió!... (*Curt silenci*).

T'he convensut, veritat?...

(*Ella no pod contestar : voldria dir que no, però té por de que la negativa demostrï lo que veritablement sent : acciona un moment, provant, inutilment, de parlar*).

Si, si, t'he convensut... (*Amb accent indefinit; amb amargor mal dissimulada*). T'he convensut!... (*Silenci llarg*).

(*Esforçant-se pera donar a les seves paraules un tò d'incontestables*).

En la meua agonia dolça, ràpida, el presentiment de vostres futurs agraïments m'omplernà d'alegria... La pre

sencia de la Mort no m'acobardirà, no: no farà sortir de ma boca ni blasfèmies, ni malediccions... Les meves últimes paraules seràn un fervent vot pera què ensenyéu... als vostres fills... de venerar el meu nóm...

L'ESPOSA

Oh, calla, calla!...

L'ESPÒS

Es dolorós, es dolorós... però inevitable!

(Dona uns passos amb inseguretat, pera anar a apoiar-se a una cadira plorant silenciosament). (Pausa). (Baix, trist, casi sense poguer però empenyat en dir-ho:)

Te sembla un acte, gran, heròic, el meu, veritat? M'has parlat, me sembla, de sublimitats, de sacrificis... Doncs pod-ser es un vulgar egoïsme!... Pod-ser en som tant d'enemics del sacrifici els homes!—obro aixís tant sols pera acabar els meus sofriments, no per fer la teva felicitat... Qui sab!..

L'ESPOSA (Suplicant).

Prou, prou, per favor!... (Curt silenci).
(Se sent, bastant proper, un timbre elèctric. L'Esposa, horroritzada, se tapa les orelles am les mans).

L'ESPÒS

(Després de grans esforços consegueix dominar-se: les seves paraules son trágicament serenes).

Esposa, la primera entrevista amb el teu marit futur serà en presència meua.
(I va cap al fons).

L'ESPOSA

(Aixecant-se resoluta).

No, no hi vagis!... Escolta...!

L'ESPÒS

(Parant-se al sentir la).

Es l'única solució...

L'ESPOSA

Escolta, escolta!...

L'ESPÒS.

(Casi a cau d orella de l'Esposa, remarcant-ho molt).

La teva carn no s'estremirà mai... les teves entranyes mai fructificarien...

(L'Esposa's separa d ell anant a apoiar-se a la taula plorant convulsivament. Ell la mira amb els ulls entelats per les llàgrimes, emocionadíssim i fá un moviment pera dirigir-se cap an ella. Torna a sentir-se'l timbre, i allavors respirant am forsa, fent un suprém esforç, desapareix decididament pèl fons. L'Esposa continúa plorant amb el cap entre les mans, els brassos apoiats a la taula).

Cau ràpidament el te'ó.

5 de Març de 1911.

NOVEMBRE. PER EMILI PÓLIT

Ja que'l cementir, ara, ángel aymat,
te'l seu barri obert tot de bat a bat,
vinch a saludarte,
ab el desitj únich de poder besar
la rosa que xucla vora'l teu fossar,
ta verge despulla.

Besarla jo vull perque un cop fruhit
son perfum angélich per ton cos nodrit,
donzella volguda,
plantarla al jardí, forma ma ilusió,
desitjós de durte la vinent tardó
corona de roses.

LA PEPA: QUADRO DE
JOAQUIM BIOSCA : :

TEMPLE DE CARN, PER MIQUEL D'UNAMUNO

*Es dòric el teu pit; dòric i jònic
i tè al pregón del cor el reliquiari
en que serves les fulles del breviari
del rès pausat del bon amor canònic*

*Porta'l teu rostre de perfil armònic
com llanties, els teus ulls' d'encès sacrari,
i en ta boca, de caire lapidari,
hi ha un bell somriure de vigor irònic.*

*Senyàs ma carn si es qu'algun cop contemple
de ta sagrada carn, ton edifici.*

De la virtut carnal ets fort exemple;

*hi ha en ta vida un alegre sacrifici,
i es el teu cos de Santa Venus, temple
ont no hi té cap sentit el més lleu vici.*

DONES, LLIBRES, FETS I HOMES. SENSACIONS DEL TEMPS. PER JOSEP M.^a DE SUCRE

LA SOMBRA DE UNA INFANTA, *por* Isaac Muñoz.

L'actual poesia castellana se pot ben dir que's resol en quatre *maneres*, filles de volgudes o expontanies influències. Qui sab! Hi hà qui aspira al retorn de lo clàssic, castiç espanyol. Exemples: Rodríguez Marín, *Madrigales*; Unamuno, *Rosario de Sonetos líricos*; Valle Inclán, *Aromas de leyenda*; Joaquín Montaner, *Sonetos y canciones*.

Hi ha qui expressa en castellà deliquescències ben cosmopolites y potser massa afrancesades. Exemples: Ruben Darío, en Joan Pujol de *La ofensa á Astorrea*, el Carrère d'*El caballero de la Muerte* i en Jiménez als seus primers

temps. Se resolen en musicalitat aquest poemes, però son en ella exacerbats.

El tercer procediment de *poetisar* es el que tracta de donar la sensació occidental llatina, assoleiada, de paissatges o estats d'ànima. A citar: en Machado, el de les *Galerías*; en Joan Pujol de las *Emociones de Puerto*; en Garcia Morales, de *Gérmenes*; en Jiménez, de *Pastorales*; En Marquina d'*Elegías*. La llur musicalitat es suau i atemperada. Son poemes ben equilibrats.

La quarta manera es ben oriental. El mestre exemplaríssim es en Villaespesa. Es la poesia del Hafiz avalorada per una trabsustanciació. Sensual i orgullosa, lo mateix canta els forts dolors que malahèix de les fondes alegries. Es apassionada; y en els amors, carnal.

L'Isaac Muñoz pertany a n'aquesta darrera classificació.

La seva *Sombra de una infanta* recorda les kàsides moresques del segle x, les *Gaceles*, l'Amari, el Ferdusi, etc.

Mes com fins en lo mellor es precis opinar, declarem que lo que més ens agrada del llibre den Muñoz son les poesies «El nuevo Dios» y «Dionisiaca».

LES TENEBROSES, *per Rafel Nogueras i Oller*.

En el fons, es un toltoia aquest Nogueras! Un toltoia entremaliat, rialler, que's creu *ferir*, i *no mata* perque l'acer de la seva espasa ni un sol moment se troba enmetzinat. Es massa poc reservat en Nogueras pera que pugua edificar o destruir energicament. Es ben bé un instintiu sentimental. Y si ni en Beranger ni en Richopin son perdurables, menys ho pot ser, am prou dolor de tots quants l'estimem i el voldriem *maligne* i *no pintoresc*, en Nogueras. Li manca orgull.

Naturalment! Lo que aquí escribim no es pas una apologia dels *floralistes*!

Tant debó en Noguera tingués en la *poesia social* qui'l superés a Catalunya. Hi ha en ell un bon principi de cansoner socialista. El dolor es que sia tant poc veement, i tant fàcil a la declamació exterior y *colorista*. A recomanar: *La vaga*.

AMOURESEMENT, *Sinfonia lírica, per Touny Lerys*.

Es ben mediterrani en Touny Lerys! Es tot lo contrari d'en Rostand qual mal ja es sapigut: el de abusar de les altisonancies i pendre un poema que es cosa a dir carinyosament en silenci, per una putxinel·lada que per triomfar necessita del enfaç, de la veu grossa, *coquele-niana*.

Touny Lerys es una música suau. Imagineu Mozart, un oreig de matí de primavera, la remor ben lleu de l'aigua d'una font llunyana; avalue-ho per un fort esperit senyorial i tindreu *Amoureuement*.

LA XAVA, *per Juli Vallmitjana*.

L'interès d'aquet llibre no està en la bona o dolenta mà del *literat* sino en la novetat *canallesca* que representa en la novela catalana. Es un bon incitant a penetrar en lo més profón de la congestió viciosa que's encare una ciutat. Quantes energies que s'han malgastat en detallar paissatges fàcils, de ruralitat potser imaginada, haurien pogut ser empleiades en l'estudi de les passions que s'agitan pels camins que demostra haver fressat en Vallmitjana. L'únich mal de *La xava*, es que potser el seu autor s'ha precipitat en escriurela, quan no te prou domini de lo que's la gracia del estil, quan el desitj de voler explicar molts *cassos* a l'hora, el porta (sens dupte perque encara fa massa poc temps que'ls ha viscut) a donar una sensació massa poc objectiva dels acontexements i de les coses.

CUENTO DE ABRIL, *por Ramón del Valle Inclán*.

Es de un bon regust arcàic, senyorial, distingidíssim, en Valle Inclán. En *Cuento de Abril* ve avalorada la seva forta objectivitat, per una mena de rimar arbitraria, femenina. La objecció a fer an en Valle Inclán es que potser es massa mórbid i preciosista, més tant se val! La falla del seu *Cuento de Abril* es tan hermosa i està dita amb una tal sonora musicalitat, que bé's pot fer cas omís de lo que hi pugua haver d'afectat y poc moderníssim en el seu aristocratism.

JOVENESA, *per Joan Oliva Bridgman*.

Es tot un home aquet Oliva quan, allunyat de transitories i físiques actiuts, escriu poesies. En la futura antologia de la poesia catalana, no podrà pas faltarli l'Oliva Bridgman. Es vigorós en l'apologia de l'amor. Canta com un brau lluitador espartà el geni de la venjansa; i com un bon fill d'Atenes, estima a Dio.

nysos. No creiem equivocar-nos al assegurar que l'Oliva Bridgman es el primer poeta enèrgic i anacreontic i atrevit que ha escrit en llengua catalana. Trobem inolvidables del seu llibre JOVENESA: *Dionysos, Himne sàfic, Oració al geni de la venjansa, El clam de les verges, La profecia de Prometeu encadenat, Oda a Phryne, A l'entorn meu en tot instant, Ab el front coronat de fresques roses, Ser o no ser, Aden amor, adeu aimada; Idili Blanc. i La Dama i L'Estudiant*. L'Oliva Bridgman canta més enllà del bé i del mal. Es un brau.

LE FUTURISME, *per F. T. Marinetti*.

Tot hi cab en el jardí dels Deus. La flor passatjera, esfulladissa, i el dols rahim; la calma i la tempesta; el cant fill de la contemplació i les odes agressives, jacobines, incitadores de estrafalaries gestes.

Reaccionant contra un desmesurat amor a les antigues pedres, realçades per l'història, aixeca en Marinetti bandera de combat. Qui sab si en ell hi hà el primer moment de una nova manera poètica a triomfar aviat, arreu. Quí sab! No plany els anatemes, per lo que pugui ser. No deixa ni un instant de pelejar i res li fá, se veu que'ls altres se figurin que vol *espaterrar* més que convencer.

Sia lo que vulgui, en Marinetti es simpàtic. En *Futurisme* revela una bona i lluitadora noblesa:

EL LIBRO MUDO, *por Ramón Gómez de la Serna*.

Curiós aquest llibre per la novetat del seu estil i perque sembla dictat al seu autor per alguna veu interior a la manera d'una ben complexa *pesadilla*. Veu interior que barboteja més qu'explica concretament; veu tant àvida de tots els acontèixements terrenals o metafísichs, que no li queda temps per expressarne

tota la llur emoció, i així resta molts cops incoerent. Es aquet un *Llibre* de silencioses confidències, de paraules nascudes en lo més profons de l'esperit, esfumadse en la realitat de les socials converses. Temperament ben somniador el den Gómez de la Serna que pot-ser abuse de la *pirotecnia*. *L'apologia de les pipes*, es un dels millors passatjes d'*El Libro Mudo*. Excelents les quartilles que van en el volum de *Silverio Lanza* y J. R. Jiménez.

ARIEL, *per J. E. Rodó*.

Es un bon llibre el del nostre germà gran de l'Uruguay qu'es en Rodó. D'una forta ecuanimitat resol ben atemperadament les nostres ansies d'ilimitada acció espiritual.

En ell s'hi comproban dos excelents amors ideològics; l'influència en l'antiguetat, de la més sana filosofia grega; en lo modern una ben laudable estimació a Guyan.

Amors que's concreten en una ferma i suau aspiració clàssica, potser la mateixa glosada per en Clemenceau en *Le Grand Pau*, La nova Amèrica te una bona idealitat a meditar i a fer en l'obra d'en Rodó!

LA REINA SILENCIO, *per Ramón Goy de Silva*.

Dos de les més remarcables qualitats de la literatura castellana practicades fins no fá gaire temps han sigut; l'una l'ènfasis en la dicció; l'altre, una ben lamentable i exterior declamació. Talment semblava que la expressió de lo sòtil, de lo pressentit, de lo vaporós s'hi fes impossible.

Afortunadament, i ja es posible, expressar estats d'ensomni, sense ser veement, *La Reyna Silencio* es una maravillosa faula de musical i suavíssima dicció.

CANTS, DE WALT WHITMAN

I

Veus-ho-aquí,
lo que vegí
en el campament,
d'un dia gris, en l' auba,
quan, matiner,
després de nit febrosa,
de ma tenda joios
vareig sortir.

Caminava a pas lleu,
tomant l'oreig,
molt a la vora
de les fàcils barraques
que feien d'Hospital,
quan, agegudes,
tres formes vareig veure,
sens reclós, macilentes.
Eren les tals, cobertes
am flaçades exteses;
fosques flaçades
i feixugues.
Curiós vaig deturar-me, fent silenci!

Després, la mà lleugera,
del rostre mès aprop
vaig aixecar primer
la manta grisa:
¿Qui ets? ¿Com t' anomenas,
vell flac i esglaiador,
que tens la cabellera
ja molt d'argent
i uns ulls esmortuhits
i unes fondes ulleres?

Al segon m'adreSSI:
¿I tu, qui ets, fill meu
que tant he estimat sempre?
¿Qui ets, xicot sapat,
de varonil guapesa?

Després vaig di al tercer,
ni noi ni vell, i si de bon aspecte,
—d'un blanc i groc ivori era'l seu rostre—;

oh Jove, em crec coneixet;
me penso qu'es del Crist
aquesta faç tant bella,
del Crist, mort i divi
que aquí renaix,
germá de tots per sempre!

II

De nit en la platja
una nena am són pare
esguarda a llevant el cel de tard.
avantsant en l' alsaria
entre mitj les tenebres!

Devorants nuvols negres,
funeraris, avensen
Llur gran taca es extesa
i amenasen i creixen
i de sobte, en el cel s'esvaeixen

Entretant, enllá avensa
per la blava claro,
que a l'orient,
es encare ben certa,
magnífic i calmos
l'Astre-Rey Jupiter!

Ben aprop belluguejen
les germanes gentils,
les bones Pleiades.

En la platja,
la nena contempla,
agafantse en la mà de son pare,
la forta nuvolada
que's congria, i s'abaixa
victorejanta, devoradora.

I s'esporgueix la nena!

*No ploris, criatura
no ploris de temensa
xuclin els meus petons
les leves llàgrimes!*

No vencerant, per sempre, els núvols àvits
ni en la llunyària,
serán amos del cel.

Es sols en apariència
qu'als astres engoleixen!

Júpiter sobirà,
ressurgirà.

Contemplarás de nou
altres nits belles,
i en llur eternitat
ressurgirán les Pleiades.

Resplendirán de nou
tots aquets astres,
del mes xic al mes gran,
del que's d'or, al d'argent.

L'immortal sol inmens
i la lluna sofrenta,
tornarán à lluhir,
explendidament.

¿Mes tu't dols,
filla meva,
del fort Jove, no més?

¿En l'enterro dels astres,
ton pensàr,
es solsament?

Hi hà quelcom, mes enllá
(i besante am pureza de pare
t'ho redic, am silenci veement.)

Hi ha quelcom mes enllá
dels mellors i bells astres eterns,
(moltes son les jornades
que depressa han volat
moltes, nits esvaides,
i també enterraments!)

Hi ha quelcom mes enllá,
de mes durada
que durava per sempre
mes que Júpiter,
mes enllá de tot sol
i cap satèl·lch
de les germanes, lluidores
Pleiades!

JOSEP M.^a DE SUCRE, Trad.

NITS DE SOLITUT. PER MARTÍ BAIGES.

Quan la ciutat ja dorm, i en el silenci
la vida va passant entre les hores,
l'adolescent, somniós, dintre sa cambra,
vetlla'ls seus somnis d'or, els ulls enlaire,
glatint son cor d'ennamorat poeta.
La visió de la dona qu'ell estima,
viu constanment devant sos ulls extàtics;
i amb el front exaltat, fins s'imagina
que la veu allá al lluny, en mitg dels núvols,
tal com l'ha fet la nostra Mare Eterna,
núa del cos, la cabellera extesa
caient demunt ses carns, cariciant-les;
un foc d'amor ardent en les mirades,
i en els pits blancs un palpit de verge.

Recorda hores d'amor, moments de ditxa
 qu'aprop d'ella ha viscut, i que l'inspiren
 pera fer, bellament, l'obra gloriosa
 del seu amor de joventut i vida.

Sols en la solitud la sent ben clara,
 la veu gentil de sa resposta muda
 de la primera vetlla que parlaren...
 Els cossos enllassats, ell insinuava
 els dubtes que ferien la seva ànima,
 i quant, glatint son cor, digué «t'estimo»,
 ella va abaixar els ulls, mitg cor-ferida.
 En aquells dolços ulls de verge ingènua,
 hi ha tot un mon de dolça poesia;
 la vida palpitant d'un llarg poema.
 cantat en versos forts, d'ànima jove!

Sent dintre seu la força creadora
 de brau adolescent, y sols delira
 perquè ella am son amor vagi xuclant-li
 les emocions que no sab dir la ploma;
 qu'ella amb el seu poder de dona i musa
 escrigui amb el bras d'ell obra de mestre;
 l'obra que viu dins d'ell, i no sab dir-la;
 l'obra que florirà amb el caliu d'ella,
 quan eixes nits de solitud i fosca
 uns ulls les fassin clares pera un'ànima.

S'adorm l'adolescent; sa fantasia
 va volant com el temps entre les hores;
 a son costat s'aixeca triomfanta
 l'imatge de la dona qu'ell estima:
 te'l cos cobert am gases vaporoses
 qu'amaguen de ses línies la puresa...
 Ell vol allargà'ls brassos, retenir-la;
 mes la emoció d'un bès perfumat, càlit,
 qu'ha sentit en sont front, fa que no posi
 ses tremoloses mans demunt les gases
 que guarden aquell cos plé de delícies...

C REPUSCOLAR.

Al dar son primer bes el sol naixent
sobre'l cimal velat y somnolent,
la pàlida aureola sonrosada,
de groc y de morat enribetada,
s'ha encès com una immensa foguerada
qu'esclata illuminant el firmament.

La boira que adormida per la vall
cobria dolçament totes les plantes,
ha sentit de remors un devassall.
Ha sentit les complantes
dels pibets seculars y les alzines,
qui saluden les ratxes porporines
del astre fecondant
que, com roda de foch, puja radiant.

Y glatint follament de gelosia
al sentir l'arribada del nou dia,
s'ha desplegat pesanta y rencuniosa.
Deixa la calma vall y el negre abim
pera volar, subtil y joguïnosa,
a batre'l sol que regna a dalt del cim.

Primer abraça els troncs, els afofola
y s'enlayra a lluitar
ab la llum que tremola
y qu'ella ab son mantell creu ofegar.
Tant promte s'hi redressa, com decau
tota flonja y suau;
ja avansa coratjosa y enhardida,
ja torna a recular espahorida.

Bon punt se sent retuda, aplaca'l vol
y retorna lleugera vers la plana

que's daleix per somriure als raigs del sol
y canta y riu, galana,
bategant d'alegria ab la claror
del mati que floreix plè d'explendor.

Les plantes no s'hi avenen a escoltar
els secrets que en la nit tot just passada
els ha esgranat la boyra enamorada
tot fentles de dolor llagrimejar.
Y, menys-preuada, torna ab mes dalera
a escamparse com blanca cabellera...
Amunt, amunt fa via
y en llenques espumoses se destria.

El sol, entant, s'enlayra, ardent y clar,
escampant serenors immaculades
que la boyra, imponent, vol aplacar
ab ses glasses ploroses y esblaimades;
mes com l'ona qu'esclata a n'el penyal,
s'escabella arriuant al cimeral.

Y s'aixampla en les grans immensitats
partida a plecs velats
qu'els raigs del sol traspassen.
y en àtoms invisibles els desglessen,
Fins tant que, aclaparada
per la lluyta crudel, desesperada,
confosa s'esvareix...
y el cimeral de joya s'estremeix.

Y l'astre flamejant,
s'eleva espays amunt tot triomfant.
Els estanys resplandeixen,
ses esparses vibrants les aus teixeixen
y les plantes, glatint ab el non dia,
ploren térboles gotes d'alegria.

P. FERRES y COSTA

San Petersburg.

PANTEISME

REVISTA QUINZENAL DE LITERATURA I ART □ PREU
DE SUSCRIPCIÓ: UNA PESSETA TRIMESTRE. NÚMERO
SOLT: 15 CÈNTIMS □ REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
CARRER DEL PÍ, 14, TERCER PRIMERA, □ □ □